

ולבקש רחמים היה ראוי לחייב נשים, דאטו נשי לא בעי חיי, וכנראה הטעם כיון שזמן אמירתו הוא בעוד ליל ואין מן הראוי לנשים להסתובב ברחובות ובפרט בימים ההם שבית הכנסת הי' מחוץ לעיר, דעוד שטירחות עבודת הבית וטיפול הילדים מוטלת עליהם.

21 1875

ח. אברכים ובחורי ישיבה, וכן תלמידי חכמים, שאי אפשר להם לקום יום יום בתורה אלול באשמורת הבוקר לאמירת הסליחות, מפני שדרכם לעסוק בתורה בשעות הראשונות של הלילה, ואם ישכימו לקום לסליחות עלולים להתבטל מסדר לימודם ביום, על כל פנים ישתדלו לקום במקצת לילות של חודש אלול, כדי לשתף עצמם עם הצבור באמירת סליחות ותחנונים. או כימי שני וחמישי של חודש אלול, וכן יתאזרו בכל עז להשתתף עם הצבור באמירת הסליחות כעשרת ימי תשובה שבין ראש השנה ליום הכפורים. (ח.)

22 1875

מו"ד אמר לי שנוהגים להעיר את הילדים בארבעה ימי סליחות ואלה הם: יום הראשון של הסליחות, ב ער"ה, ג זכור ברית, ד עיוה"כ.

23 1875

ראוי להנך קטנים לומר סליחות בבוקר, אמנם אין צריך כלל לעוררם משינתם בחצי הלילה ביום ראשון דסליחות?

24 1875

תקפא באשמורת. מפני שהקצ"ה שט צי"ח אלף עולמות וצוקף הלילה שט צעולם הזה, והוא עת לנן ((הגמ"י))

25 1875

יא) עורך השלחן ס"ד, ומהי"ט כתוב במנהגי טעלו בעמוד ה' שאצלם שאומרים סליחות בבוקר יש להם דילג תיבות אלו, ובסליחה ב' בחרו המתחיל באות ש' במקום שנדפס "שוקדים בצום" אומרים "שוקדים בתפלה", כיון שאין אנו נוהגין לצום. אך ראיתי בשם חכמי א"י ליישב לפי

26 1875

ובג הגר"ח קניבסקי שליט"א כתב לי, דבמקום שלא אומרים סליחות קודם נה"ח מוטב לומר סליחות בלילה לאחר הצות, ולא ביום לאחר נה"ח, ובשם הגר"ש אלישיב שמעתי, דגם בכה"ג עדיף לומר לאחר נה"ח, ולא בלילה לאחר הצות. ועיין גם הליכות שלמה ח"ב פ"א הערה 6, וע"ש בהערה ד.

27 1875

ב. אין לומר סליחות ושלוש עשרה מדות קודם הצות לילה, רק בליל יום כפור מותר. ובמקומות שנוהגים לומר סליחות בערבית ואומרים שלש עשרה מדות יאוי לבטל המנהג, ומי שהוא שם בעת שאומרים לא יאמר עמם, אלא ישב וידום או יאמר קצת מומרים. אך היודו רשאי לומר עמם, מלבד במוצאי שבת אין לומר וידו קודם הצות לילה.

28 1875

יאין נפילת אפים (ט) (יז) בלילה. ובליילי אשמורת נוהגים ליפול על פניהם, (יח) שהוא קרוב (יש) ליום:

29 1875

(יח) שהוא קרוב וכו'. ובאליה רבה הביא להקל מחצות ולהלן, וכן משמע במגן אברהם: (יט) ליום. י"ש-נוהגין

30 1875

ארתן הנוהגין לומר סליחות כבר משעה עשר בלילה, לא ידעתי היתר למנהג זה - מפי השמיעה.

31 1875

ולא י"ג מדות בשום פנים לעולם. 9. שט. אולם בשנים האחרונות אמר שנתברר לו שכן נוהגו רבים בפולין (ועיין משמרת שלום (קידנוב) סי' מ"א אות ד' שהקילו בתחלת אשמורת שניה), ולכן יש לטמך קצת ע"ז להקל. וכשהשתתף פעם בתפלה לרפואתו של חולה מסוכן, הקל לומר י"ג מדות לפני חצות הלילה. רשימות. 10. רשימות ואף דמלשון הפוסקים, וכן מלשון המטה אפרים-בהמשך

מלמדי תינוקות אולי אין להם לקום באשמורת לאמירת הסליחות קודם ראש השנה ועשיית שלא לבטל, וכמבואר (יר"ד סי' רמ"ה סעיף י"ז) 531 שאסור להם לחיות נעור בלילה באופן שיגרום בוטול, ואפשר אפילו המלמדים לגדולים שלא לבטל ת"ת דרבים. ואפשר מה שאין עושין כן דכל כי האי מילתא הוי כחילול השם לגבי התלמידים והוי כפורש מן הצבור. הגם דבשו"ע או"ח (סימן צ' סעיף י') מבואר אם הוא אז בביהכ"נ ואינו אומר הפיוטים הוי כפורש מן הצבור, משמע אם אינו שם לא הוי בכלל.

תשובה: לענין זה כיון דהמנהג כן הוי כהתנו מעיקרא 532. 582 ראה ברכ"י או"ח סי' תקפ"א שכתב דיותר טוב בימים אלו להרבות סליחות ותחנונים עם הציבור מללמוד וכו', והביאו בשע"ת שם סק"א, ועיין גם מט"א שם סי"א דאפילו מי שחשקה נפשו בתורה והוא מתמיד בלימודו מאוד אין לפרוש מהציבור בעת אמירת הסליחות, וע"ע במשנ"ב סי' תרי"ט בהלכות יה"כ סקט"ז בשם אחרונים דאין לת"ח לעסוק בתורה ולהשמיט מלומר התפילות והסליחות עם הציבור.

25 1875

ראשון שבוע שלפניו. וזמן אמירת הסליחות הוא (לה) בסוף הלילה סמוך לאור הבוקר. ועכשיו מתאחרין על הרוב עד התחלת עמוד השחר, ומכל מקום ביום ראשון משכימים יותר קצת, [א] ככדי שיתכן לשון הפזמון שאומרים בו בועקתם בעוד ליל, וכן רצה עתירתם בעמדם בלילות. [ב] וזו שנוהג (לט) לעשות תיקון הצות בכל

27 1875

התיבות "שחר קמתי" שפיוט הסליחות, דשאי לאומרן אף אם קם לאחר עלות הפוסקים 12, מ"מ בנד"ד שאני לפי שיעקר כוונת האדם בתפלתו הוא ע"פ לשונו, ובלשון בני אדם אם קם מוקדם מן הרגיל אומר על עלמו שחר קמתי 13. והפיוטים שמוכר

30 1875

קריאה. נתיבן ועממם. אין לומר האלטה והאמונה נצטר כ"ח כו"כ (ט) ה"ה יסוד יבול נטור האלטה כל השנה. אין לומר קודם קצת לילה שום פיוט נעלם מן מנין הכפויים [אחרונים]: (יג) וכן אין וכו' או יעבור. אף ד"ג מדות

31 1875

ישנ צלד וידום וכו', עיי"ש 9. ואין להקפיד אלף על אמירת י"ג מדות, אצל אשרי וכו' ופסוקי "לך ד' הדקה" ו"שומע תפלה" וכו' מותר לאומרם לכתחלה קודם חצות 10.

32 1875

לילה שום סליחות. האריז"ל, ואולי דמ"מ אמירת אשרי והפוסקים שאומרים בהתחלת הסליחות זה לא נכלל בכלל אמירת סליחות (ואינו אלא הקדמה לאמירת הסליחות).

36 1875

ד אותם שקשה להם לעמוד באשמורת לומר סליחות יאמרו בחצות הלילה ואותם שקשה להם להמתין או שלא יהי להם מנין או יכולים לומר אחר שעה עשירית מחצות היום היינו בב' שעות שקודם חצות הלילה:

נכנו כמה גדיקים וגדולים וכמדומה לי כמעט צבירור ששמעתי מאצל מארי שכן נהג הגדיק מופה"ד מהר"י מרזנין:

378 1875

לומר בחצות הלילה וכן יש נוהגים גם בערב ראש השנה. יאין להקדים אמירת סליחות לפני חצות לילה (שהוא בערך שעה 11.30 - שעון חורף - כפי הזמן או בארץ ישראל), אך הרבה מקדימים לומר לפני חצות לילה ובפרט את הסליחות הראשונות ואין למחות בידם.